По конфіскаті наклад другий.

Ч. 49. Pocztowa należytość płacono ryczałtem. Львів, неділя 1. грудня 1929. Рік XXXI.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

За пляновість в роботі.

(Шлях до цілі).

Подивляти треба хліборобську працю нашого селянина. При ній він не знає ні відпочинку, ні втоми. Він знає лиш одно, що праця мусить бути зроблена. І рідко трапляється у нас такий селянин, що в час не впорається зі своєю працею, що з його власної вини пропадає його добро і попередня праця. Особливо, коли наспіє жнивова пора, то наш селянин не доїсть, не допє і ночі не доспить, а свою роботу зробить. Скажете: бо мусить? Ні! Мус мусом, а наш селянин любить свою працю і з охотою її виконує; в житті він не має більшої радости, як ту, яку дає йому успіх його праці. Щоби лиш мав на чому працювати.

Ця вікова хліборобська праця виробила у нашого селянина багато цінних прикмет і своєрідний характер. Його ніщо не спинить, коли йому треба обробити землю, посіяти, чи зібрати посіяне. Він любить працю і з прислівевою впертістю її виконає, коли знає, як її виконувати і коли певний успіху. Але рівночасно він любить ріжнородність в праці і знеохочується, коли якась робота занадто розтягається, або, коли по якомусь часі він не бачить бажаних наслідків зі своєї праці. А тому, що всі інші стани нашого народу вийшли з селянства, то ці характерні риси має цілий наш нарід. І з ними треба при кожній праці рахуватися, бо інакше кожна наша праця буде засуджена на невдачу.

Перейдім на громадську роботу. В якомусь селі найшлося кілька осіб, які зрозуміли духові потреби людини, і постановили заложити у себе читальню „Просвіти“. Задумали і зробили. Їх не спинять у цьому ніякі труднощі ні перешкоди. Більше того: задумали в селі побудувати Народній Дім. Звичайно до року - двох від хвилі, коли повстала така думка в селі, село має Народній Дім. Треба для цього жертв — найдуться. Треба робочих рук — їх не забракне. Треба матеріялів — зберуть. Тільки, щоб не задумувати будови понад спроможність села і не затягати справи, бо тоді початки змарнуються, а знеохота зруйнує хату, заки ще її збудують.

Тепер приглянємося праці читалень. Вони живуть головним чином виставами і ріжними виступами звязаними зі сценою. І це не тому, що це найлекша робота. Ту роботу назве легкою лиш той, хто не знає трудів, яких вимагає на селі кожна вистава, особливо, коли для цього нема власної хати. Але та праця притягає до себе ріжнородністю вистав, скорим успіхом і сяким-таким вмінням її виконувати. А скорий успіх грає тут найголовнішу ролю. Затягніть ви підготовку якоїсь вистави і ви більше як певно заризикуєте розбиттям аматорського гуртка. Бо наш чоловік вимагає ріжнородности праці, вимагає завсіди чогось нового. І воно зрозуміле. Навіть норовистий кінь піде новою дорогою, якої не знає.

Коли з того всього витягнути практичні висновки, то не буде дивним, чому в нас багато кличів у найболючіших народніх справах не мають успіху. Найкращий клич стане голосом „вопіющого в пустині“, коли до нього не додати практичних вказівок, як його виконати. Мало того — навіть практичні вказівки на ніщо не здадуться, коли їх не розложити на ряд найблизших цілей і не виявити кожноразово успіху з досягненої найблизшої цілі. Зовсім так, як стоїть справа в аматорських гуртках. Жаден амат. гурток не підтримує своєї діяльности кличем: плекаймо театральне мистецтво! Клич, який утримує і розвиває амат. гуртки, є дуже простий: ставмо виставу! І подібний, простий і ясний клич мусить у нас бути у кожній праці. Коли ми таким чином виконаємо працю призначену на сьогодня, чи на цей місяць, то по році напевно будемо мати викінчену ту працю, яка була призначена на цей рік.

При такому розкладі праці виступають найбільші цінности нашого народу: запал, працьовитість, виносливість трудів. При пляновости праці ті добрі властивости нашого народу вповні заступлять нам витрівалість, якої нам таки бракує.

——o——

Боротьба за громадські буджети.

На які українські цілі повинні йти видатки з громадського буджету?

Громадський буджет повинен признавати підмоги в першу чергу на українські товариства у відносній громаді, відтак на українські товариства і інституції в повіті, а вкінці на загально-українські цілі.

Кожний буджет має у видатках ріжні відділи. Я буду переходити поодинокі відділи громадського буджету по черзі і подавати, що в кожному відділі слід вставляти на користь українських товариств.

У відділі I. (загальна адміністрація) слід вставити видатки на передплату українських часописів, таких як: „Свобода“, „Народня Справа“, „Новий Час“, „Неділя“, „Діло“. Українські радні повинні знати, що діється в св ті, а в додатку в українських часописах є дуже багато інформацій про громадську самоуправу. Ніхто не може присилувати, щоби українська громадська рада пренумерувала польські часописи або такі, українські, як „Селянин“.

У VI. відділі (освіта) повинна рада вставити підмогу шкільну і позашкільну освіту, прим.: на приватну „Рідну Школу“ і захоронку в даній громаді, на курс для неграмотних і т. п. Крім цього, коли з громади ходять ученики до середніх або високих шкіл, громадська рада може признати тим ученикам окремі стипендії. В тому також відділі слід умістити підмоги на „Рідню Школу“ і „Просвіту“ у Львові. Колиб всі громади вставили в свій буджет підмоги на ці товариства, тоді істнування тих товариств було би забезпечене, а в додатку вони могли би знаменито поширити і поглибити свою діяльність.

У VII. відділі (культура і мистецтво) слід умістити підмогу на поширення читальняної бібліотеки, на справлення театрального знадібя для аматорського гуртка, на упорядкування воєнних могил і т. п. В кожній громаді повинен бути обовязково „Народній Дім“, в якому містилися би всі українські товариства, що істнують в громаді. Тому в тому відділі повинна міститися підмога на будову „Народнього Дому“.

У VIII. відділі (публичне здоровля) слід призначити підмоги на такі українські руханкові товариства, як: „Луги“, „Соколи“, „Пласт“, а крім цього підмога на „Народню Лічницю“ у Львові. Товариство „Народня Лічниця“ наміряє в найблизшому часі приступити до будови українського шпиталя.

У відділі IX. (суспільна опіка) слід призначити підмоги на „Укр. Тов. Опіки над воєнними інвалідами“, на „Товариство Допомоги воєнним вдовам і сиротам“, на „Укр. Краєве Товариство Охорони Дітей і Молоді“. Коли в повітовому місті находиться захист, слід призначити підмогу для цього захисту.

У X. відділі (підтримка рільництва) слід призначити підмоги для Філії і Кружка „Сільського Господаря“, дальше — підмоги українським рільничим школам і курсам, підмоги на удержання при Філії „Сільського Господаря“ рільничого інструктора, а вкінці на заведення досвідних піль в громаді і заложення шкілки овочевих дерев.

У XII. відділі (публична безпека) слід умістити підмогу для пожежних товариств, на справлення пожежного знадібя.

Годі представити мені, які квоти повинні бути вставлені в громадських буджетах на українські товариства і цілі. Це залежить виключно від спромowжности громади. Багаті українські громади, які мають великі доходи з громадського майна, повинні призначувати в громадських буджетах кілька тисяч золотих на українські цілі, бідніші громади кількасот золотих. Однак нема такої бідної громади, яка не могла би яких 200—300 зол. призначити на українські цілі. Начальник громади при укладанні буджету, а громадська рада при ухвалюванні його, повинна зріло застановитися над тим, на які українські цілі і товариства в громаді, повіті і краю має вона призначити підмоги. Члени громадських рад повинні тямити, що вони, причинюючися до культурного і господарського піднесення своєї громади, повіту і краю, записують на віки золотими буквами своє імя в памяти історії.

Посол В. Целевич.

Що буде зі соймом?

Трийцять днів передишки, яку дав президентський декрет соймовій опозиції, зовсім не причинився до втихомирення розбурханих настроїв у Польщі. Боротьба двох політичних таборів, проурядового і протиурядового, триває дальше — в ґазетах і вічевих салях, будучи немов підготовкою до головної розправи, якої надіються з днем 5. грудня, коли має знову зійтися сойм.

Провідником опозиції став соймовий маршалок Дашинський. Він зазначив у ґазетах, що сойм у першу чергу мусить занятися справою бувшого міністра скарбу Чеховича, контролею господарки уряду, новим державним буджетом, недолею хліборобів, безробіттям по містах і взагалі важкою господарською скрутою в цілій державі. На поміч опозиційному таборови станула Найвисша Контрольна Палата, що розглянувши буджетові переступлення за 1927/28 р., відмовила абсолюторії урядови.

Проурядовий табор не хоче навіть думати про всі ті справи. Для нього найважнійшою під теперішню хвилю є справа зміни конституції. В тій цили він повів широку вічеву аґітацію, втягаючи в неї не лише рядових своїх речників, але й чолових представників проурядового табору до міністрів включно. Між іншим промовляв прилюдно кн. Радзівіл, провідник дідичівсько-консервативного табору, а навіть голова міністрів Сьвітальський. Реформа конституції —говорив Сьвітальський — має на меті скріплення виконуючої влади, головно самого президента. Правити при помочи парляменту годі, бо парлямент має не тільки лівицю і правицю, але й національні меншости. Реформа конституції не обійдеться на його думку без державних потрясень, але треба перейти всі потрясення, щоб осягнути свою ціль. За реформою конституції промовляли ще міністер справедливости Цар і інші державні достойники.

Як та реформа має виглядати, видко з того, що сойм мавби тільки дорадчий голос, причому посольська незайманість має бути знесена. Про права національних меншостей нічого й казати.

Чи згодиться сойм на таку зміну конституції, не трудно вгадати. А міністер Сьвітальський заповів, що боротьбу за нову конституцію уряд мусить виграти. Отже що буде після 5. грудня? Про це кружать ріжні здогади. Загально думають, що виступ премієра Сьвітальського є заповідженням державного перевороту. Значить, сойм мав би бути розвязаний і змінена конституція откройована (накинена) урядом. Тому будьмо приготовані на далекосяглі події!

——o——

Вічовий і організаційний рух.

ЛЬВІВЩИНА. 10-го листопада ц. р. відбули посли Кохан і Ліщинський віче в Запитові. На вічу обговорено м. ін. господарське положення нашого села. Віче ухвалило однодушно довіря для проводу Укр. Нац. Дем. Обєднання і Укр. Парл. Репрезентації.

Тогож самого дня вечером реферував посол Кохан на політичній нараді в Ременові. У нараді взяло участь кількасот громадян.

СУДОВО-ВИШЕНЩИНА. Заходами о. Наклoвича, пароха Довгомостиськ, і тамошнього громадянина п. Миколи Цьороха відбулося дня 20. жовтня величаве віче в Довгомостиськах в читальні „Просвіти“. На вічу здав звіт з діяльности Українського Соймового Клюбу посол Тершаковець. Віче ухвалило повне довіря Українській Парляментарній Репрезентації.

Руїна селянства в Рад. Союзі.

Під Москвою зібралося біля 10.000 німецьких кольоністів. Вони покидали свої господарства в ріжних сторонах Рад. Союзу особливо на Сибірі, і примандрували до Москви, щоби добиватися пашпортів і виїхати з Рад. Союзу; байдуже куди — до Німеччини, Канади чи Бразилії, щоб лиш найти собі нове місце для праці і життя.

До того годиться пригадати, що з Рад. Союзу, головним чином з Рад. України, вже вивтікало кілька тисяч шведських кольоністів. Теж саме задумують зробити грецькі кольоністи, які замешкують прибережа Чорного Моря. Десятки тисяч кольоністів вже рішилися на останній крок і в голоді та холоді очікують дозволу на виїзд у світ за очі, а ще більше їх очікує висліду мандрівки перших втікачів, щоби піти їхніми слідами.

Дивовижне явище. Загально відомо, що німецькі кольоністи є добрими господарями. Живуть вони на Україні і розкидані по ріжних краях Рад. Союзу з давних давен і давних давен славляться своєю працьовитістю, рільничою культурою і совісним сповнюванням своїх обовязків, які на них накладала держава. І нараз вони покидають свої господарства і втікають з держави, яка ніби то має в себе кращі порядки, як всі інші держави світу. Виходилоб, що вони втікають з лучшого до гіршого!... Яка причина тієї дивовижної мандрівки людей?

Вивтікання шведських кольоністів пройшло якось незамітно. Їх було менше, вони дістали дозвіл на виїзд, ними відразу заопікувався шведський уряд, і справа затихла. Натомість справа з німецькими кольоністами далеко трудніша. 10.000 людей це не жарт, тим більше, що за ними кожної хвилі може рушити дальших кількадесять тисяч. Маленькі групи тих втікачів вже якось продерлися до Німеччини і затривожили всіх німців. Німецький уряд рішив заопікуватися німецькими втікачами, але це справа не легка, бо втікачі є радянськими громадянами, рад. уряд не хоче видати їм пашпортів і по останніх вістях вже мав відставити втікачів спід Москви на Сибір. Отже німці стараються підпомогти своїх братів у Рад. Союзі, хоч матеріяльними засобами. Німецький уряд вже призначив на це певні суми, а німецький Червоний Хрест на спілку з ріжними добродійними й религійними товариствами випустив відозву до німецького народу, в якій читаємо:

„Тисячі німецьких рільників вигнав голод, господарська нужда і тяжкі відносини з їхньої землі. В Росії (в Рад. Союзі) почалась німецька голодова мандрівка. Десять тисяч німецьких рільників, позбавлених батьківщини й засобів, до життя, зібралося під Москвою, щоби через Німеччину помандрувати за море. Сотні їх ожебрачених дібралися до Німеччини. Діти, жінки і старці переносять страшні терпіння. Втікачі не мають в Росії жадного вибору. Вони мусять мандрувати дальше, бо відставлення їх на Сибір, яке їм загрожує, означає для них певну голодову смерть..."

Такі страшні вісти голосить німцям відозва, яка закликає допомогти німцям-кольоністам — хліборобам з Рад. Союзу. І це не є вісти, які розсівають вороги Рад. Союзу. В тих вістях відбивається голос розпуки хліборобів, які з жебрачими торбами втікають від більшовицької влади, яка з господарів поробила жебраків.

На перший погляд здавалося би, що це є справа тільки німців. Ба, але це діється в Рад. Союзі, — це втікають хлібороби також з України!... Як-же мусять виглядати хліборобські справи у цій наскрізь хліборобській країні, коли з неї втікають такі випробовані хлібороби, як німці? Виглядають вони дійсно жахливо. Про це напишемо в слідуючому числі.

Гл.

Великий большовицький процес.

Перед найвисшим трибуналом Радянської України відбудеться незабаром процес протибільшовицької організації, яку викрила недавно місцева влада. Організацією, що виступала під назвою „Союз визволення України", кермували: Чеховський, бувший голова міністрів уряду Петлюри, а тепер голова автокефальної незалежної церкви Рад. України, Єфремов, член Української Академії Наук, Ніковський, бувший міністер закордонних справ уряду Петлюри, Гермайзе, професор київського університету і багато інших осіб. Закидують цій організації, що хотіла повалити радянську владу на Україні, привернути приватну власність і відновити буржуазний лад. Більшовики кажуть, що організація вдержувала тісні взаємини з петлюрівськими осередками в Польщі та в інших державах. Вона й вдержувала „Союз української молоді", що мав виконувати напади на членів радянського уряду.

Арештовані ніби то потвердили в слідстві, що така протиреволюційна організація істнує. Так принаймеше пишуть більшовицькі ґазети. Але ніхто з українців не сумнівається, що останні масові арешти на Україні і заповідженний процес є лиш черговим наступом московських більшовиків на український національний рух на Рад. Україні.

—o—

Українські демонстрації у Львові.

У Львові були 21. ц. м. вечером великі демонстрації української молоді, звернені проти **більшовицького конзуляту та москвофілів.** Була це відповідь на терор, який більшовицький уряд управляє супроти українського націоналістичного руху на Україні, та одночасно відрухом проти останніх москвофільських виступів.

Демонстранти виступили кількома групами і рівночасно в кількох місцях. Найбільша група явилась коло **будинку радянського конзуляту при вул. Набеляка.** Окруживши його з трьох сторін, демонстр. почали кидати камінням, цеглою і фляшками з піском. Вибивши всі вікна в будинку, відспівали „Ще не вмерла Україна". Службовці конзуляту схоронились на перший поверх, звідки впали в сторону демонстрантів револьверові стріли. Заки явилась поліция на місци, демонстрантів уже не було.

Інша група молоді зібралася на вул. Рутовського **коло Народнього Дому,** де сидить штаб хрунівських кацапів, і серед ворожих окликів вибила кілька вікон, уступаючи перед відділом поліції.

В камениці общества Качковського при вул. Валовій демонстранти вибили шиби в **домівці „Сель-робу"** і зірвали вивіску організації. **При вул. Руській і Бляхарській демонстранти дісталися до редакцій „Землі і Волі" і „Руского Голосу"** та знищили обстановку трьох кімнат.

Ще одна група демонстрантів явилась **під москвофільською бурсою** при вул. Курковій і вибили шиби у вікнах.

Всюди протиділала поліція. За опір владі і забурення публичного спокою арештовано 12 осіб. В Академічному Домі переведено ревізію, бо стверджено, що перед демонстраціями було там віче, звідки молодь удалась на місто.

У звязку з цими демонстраціями **радянський посол Богомолов** у Варшаві явився у міністра заграничних справ Залеского і зажадав вияснень. Міністер сказав, що поліція не могла запобічи демонстрації перед конзулятом у Львові, бо демонстранти явились несподівано в кількох місцях нараз. Всеж таки влада недопустить до повторення таких демонстрацій а винуватців покарає.

—o—

Демонстрації проти демонстрацій.

На знак протесту проти демонстрацій української академічної молоді у Львові перед більшовицьким конзулятом, відбулася в Харкові перед польським конзулятом велика демонстрація при участи студентів і професорів. Будинку конзуляту стерегли скріплені відділи міліції. Подібні демонстрації відбулися також у Київі, Одесі та інших містах Рад. України.

Різкі були демонстрації перед польським конзулятом у Харкові. Після виголошення кількох протипольських промов, серед ворожих окликів і свистів демонстранти спалили дві ляльки, з котрих одна представляла польського фашиста, а друга українського фашиста-ундиста (?). Подібні демонстрації були в Київі, але скінчилися вибиттям шиб у польськім конзуляті.

Проти тих демонстрацій польський посол Патек в Москві зголосився у радянського комісаря закордонних справ, Літвінова з протестом.

Звичайно, що такі демонстрації робляться там по наказу більшовицької влади, а з останніх демонстрацій виходить, що більшовики накивують польському урядови, щоби кріпше тримав у руках українців.

—o—

Шляхом ліквідації.

На засіданню Центрального Виконавчого Комітету всесоюзної комуністичної партії в Москві 15. листопада принято постанову про знесення самостійних комісарятів земельних справ в поодиноких республиках Радянського Союзу і рішено утворити на їх місце один центральний всесоюзний комісаріят. Отся централізація має на меті заведення одноцілого господарського пляну в цілій Радянщині. На ділі московські більшовики хотять лекше дібратись до збіжа та інших природних богацтв України і тому не вагаються вкорочувати державні встанови української республики, зведеної й так до смішно малих прав.

Нема сумніву, що незабаром московські більшовики відберуть Україні інші комісаріяти, яких є всего чотири, і не лишать нічого з її державної самостійности. Чи ще й тепер буде дехто у нас говорити про українську державу за Збручем?

—o—

Проти більшовицької господарки.

Безоглядна збірка збіжа, переведена більшовицькою владою в Радянщині, довела до того, що цілі околиці осталися без збіжа, потрібного вже не тільки на весняні засіви, але й до щоденного проживку хліборобів. Тепер цілі громади селян мандрують в дальші сторони, головно західних границь, щоби придбати собі трохи зерна. Недостачу збіжа використовують спекулянти, що при помочи довірених людей запаслись в більшу скількість зерна, а тепер позбуваються тих запасів, кажучи платити собі високі ціни.

Невдоволення з таких порядків велике. Найбільше невдоволення з радянського уряду на Україні, але воно поширилось також на Кавказ, де щораз частійше повторюються убивства радянських урядовців, так, що деякі не мають відваги працювати на цих землях. З дня на день можна сподіватись явного повстання проти московської влади.

Ріжні вісти.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ СМЕРТНІ ПРИСУДИ. Революційний трибунал в Москві засудив бувшого радника радянської амбасади в Парижи, Бесідовського на смерть. Його маєток в Радянщині сконфісковано. Також кількох урядовців радянської торговельної місії в Царгороді і Атенах засудив більшовицький суд на кару смерти, закидуючи їм великі грошеві спроневірення. Щож, коли всі ті смертні присуди не можуть бути виконані, бо ніхто із засуджених не хоче їхати в Радянщину.

РАДЯНСЬКО-КИТАЙСЬКА ВІЙНА. В Манджурії розпочалися 19. ц. м. великі бої. Радянські війська збомбардували китайські позиції тяжкою артилєрією і бомбами з літаків та перейшли на широкому фронті до наступу. В багатьох місцях прийшло до боїв на шпики. Китайці не видержали і завернули на 40 км. Кілька тисяч дісталось в полон. Багато китайців схоронилось в копальнях і згинули від бомб з літаків.

УРЯД, ЩО ОБНИЖУЄ ПОДАТКИ. Такий уряд є в Зединених Державах північної Америки. Президент Гувер відбуває тепер наради з представниками промислу і торговлі, щоби згідно з їх бажанням обнизити податки, бо державний скарб має досить гроший. Чи дасться таке подумати в котрій-небудь державі в Европі?

ЗЕМЛЕТРЯСЕННЯ ПІД ОКЕАНОМ. Під Атлантійським океаном трясласа 18. ц. м. земля. Потрясення морського дна викликали на поверхні океану страшенну бурю, сполучену з дощем і снігом. Із 21 підморських каблів (дротів), що лучать Америку з Европою, 10 перервалося. Тепер товариства, до яких належали перервані каблі, вислали на місце випадку кораблі, щоби перевести направу.

—o—

Тайна великого міста.

Населення великого німецького міста Дісельдорфу (над Реном) живе від півроку у великому страху. Якийсь злочинець мордує людей і ніхто не може його викрити. Не було тижня, щоби містом не потрясла все нова вістка про дальше вбивство, якого він доконував вишуканим способом, все на передмістю. Жертвами були переважно жінки і то у віці від 5 до 55 літ. Находили їх страшно змасакровані, часом закопані глибоко в землі. Вбивник повідомляв звичайно поліцію, де свою жертву лишив або закопав, а часом подавав на папері точний плян місця.

Досі 20 осіб стало жертвою цього злочинця. Спершу убивав їх штилетом, задаючи їм коло 20 ран, все в одинаковий спосіб. Опісля закидав їм на шию шнур і тягнув у корчі. Однак крик нападаних стягав прохожих і він мусів тікати. Тому вбивав дальше молотком. Убийник затирав так зручно за собою всі сліди, що поліція не годна його відкрити. Кількасот аґентів стягнено до Дісельдорфу з цілої Німеччини, а навіть із заграниці, але злочинець буяє дальше безкарно. Арештують ріжних підозрілих людей, щоби згодом переконатись, що властивий злочинець на волі. На всякий випадок є це людина несповна розуму, але дуже спритна і відважна.

—o—

Василь Бачинський.

Тяжкі відносини в Старосамбірщині.

Закриття читальні „Просвіти“ й заборона кооперативного свята та анкети радних.

Дня 3-го листопада ц. р. мав відбутися в читальні „Просвіти“ в Старому Самборі концерт в честь Т. Шевченка. Тимчасом дня 2-го листопада староство, на підставі розпорядження воєвідства, розвязало місцеву читальню „Просвіти“. Як причину до закриття подано те, що при читальні „Просвіти“ мала істнувати спортова секція копаного мяча. По наказі староства поліція опечатувала дім і бібліотеку читальні і заборонила всякі сходини.

10-го листопада мало відбутися в Старому Самборі повітове свято кооператив. Напередодні вечером староство заборонило це свято. З повіту зїхалося маса народу, але свято не відбулося.

19-го листопада ц. р. скликано до Старого Самбора заходами філії Сільського Господаря анкету всіх радних з повіту. Радних зібралося дуже багато. Анкету отворив о. сен. Татомир, але як тільки почав говорити, на салю війшов відділ поліції і розігнав присутніх. Не помогло те, що всі мали запрошення, ні протести з боку о. сенатора. О. сенатор удався до староства з протестом проти розігнання анкети, але на той час староста захворів, а його заступник скінчив урядування.

Собор православної церкви в Польщі.

Православні вірні в Польщі, між якими перше місце займають українці наших північно-західніх земель, давно вже домагаються скликання собору православної Церкви, щоби направити ті погані й нездорові відносини, які панують в тій церкві. Цьому домаганню протиставився митрополит і його окруження, бо це не було на руку їхньому церковному господарюванню. Тепер довідуємось, що собор таки має бути скликаний і то незабаром, бо вже в половині січня слідуючого року. Припускають, що на таке рішення православної митрополії вплинули католицькі судові процеси за відібрання багато церков, які були колись костелами або уніятськими церквами. Далі є в судових процесах 55 церков на Луччині, 78 на Рівенщині, 76 на Пінщині і 107 на Берестейщині. Між тими церквами є катедральні собори в Луцьку, Кремлянці і іПнську, славна Почаївська Лавра і 5 інших монастирів. Багато церков взагалі ніколи не були ні католицькими ні уніятськими. Видно вже й православній митрополії забагато цього добра.

НОВИНКИ.

— **Небезпечне сусідство.** В селі Окопах селяне задумали побудувати для кооперативи дім. Купили в тій цілі за 200 зол. громадську площу, яка випадково межує з військовою стражницею в Окопах. Через це повітовий виділ не хоче затвердити продажі тієї громадської площі, бо мовляв це є перешкодою для стражниці. Зі свого боку військо зажадало від заряду кооперативи підписати декларацію, що розбере будинок кожної хвилі, як тільки того зажадає стражниця. Розуміється, такої декларації кооператива не підписала. Інтервенція в цій справі у староства була безуспішною.

— **Кріваві комуністичні демонстрації** вибухли 20. ц. м. у Варшаві. Прийшло до сутички з поліцією, котра вжила пальної зброї. Один з демонстрантів згинув на місці, а трьох тяжко ранених відставили до шпиталю.

— **Університетські заворушення.** Студенти чеського університету в Празі протестують проти напливу чужинців, головно жидів до чеських високих шкіл. 21. ц. м. відбулося з того приводу вуличні заворушення. Поліція, розганяючи демонстрантів, побила кільканайцять осіб.

— **Засуд комуністів.** В окружнім суді в Рівному запав вирок в процесі проти членів повітового комуністичного комітету. Тільки одного увільнено, шістьох інших засуджено на вязницю від 2 до 8 літ.

— **Яка буде зима?** Німецькі вчені кажуть на підставі метеорольогічних дослідів, що цьогорічна зима пічнеться аж в половині грудня, але буде дуже сильна, а морози будуть такі великі, як минулого року. Перші сильні морози виступлять в Европі між 17 а 20 грудня.

— **Які тепер урядники.** У Львові арештовано почтового урядника Бронислава Купчакевича за те, що отвирав листи і то переважно поручені, надіючись найти в них гроші. Гроший вправді не знайшов, але поставлений перед суд за зловживання урядової влади дістав 3 місяці вязниці. В Грималові пов. Скалат арештовано судового урядника Тадея Ремуса, що вломився до каси місцевого суду.

— **Всюди смердить.** В залізничій дирекції у Львові викрито великі зловживання при приниманню низших залізничих службовиків. Начальника персонального відділу Чапора усунули від урядування.

— **Хто це?** В лісі коло Домажира під Яновом найдено незнаного висільника, одітого в залізничий однострій. Самовбийник висів серед корчів довший час, бо тіло його обгризли зовсім муравлі, так що лишився тільки кістяк.

— **Дівчина стріляє дівчину з любови.** Незвичайний злочин стався 21. листопада в Жовкві. В каплиці жіночого монастиря Феліціянок 19-літня семинаристка Ольга Редька застрілила 23-літну черницю Пруденцію Хоростек. Слідство викрило, що подія має дивний хоробливий підклад. Обі дівчата були приятельками і знались зі семинарії. Ольга залюбилась у своїй приятельці на смерть і переслідувала її своєю любовю, навіть коли вона вступила до монастиря. Недавно довідалась Ольга, що її приятелька хоче виїхати до Черновець. З розпуки взяла у свого батька револьвер і пішла на вечірню до монастирської каплиці. Черниця Пруденція молилася на хорах. Ольга підійшла з заду, стрілила їй тричі в голову і серед замішання втікла до дому. Там арештовала її поліція. Арештована зізнала, що хотіла поцілувати свою приятельку на пращання, але тоді опанував її такий жаль, що не тямлячи що робить, стрілила з револьвера, щоби її зранити і тим чином унеможливити їй виїзд до Румунії. Вбивниця була знана зі своєї відрази до мужчин і хоробливого нахилу до жінок, так що її родичі радились лікарів у цій справі.

— **За небезпечні погрози.** В селі Погорілисках пов. Рава Руська згоріла в січни ц. р. хата Мошка Тавбера, а в огни згинули: Тавбер, його жінка Файга, мама і дитина. Огонь був підложений, але слідство не викрило винуватця. Арештовано тільки 36-літного господаря Гринька Кріля, котрий відгрожувався Тавберам, що їх вимордує і спалить, як не винесуться зі своїм склепом зі села. Але чи він підпалив, того йому не доказано. Дня 20. листопада ставав перед карним трибуналом у Львові за злочин небезпечних погроз і дістав 4 місяці тяжкої вязниці.

— **Цілу добу привязаний до дерева.** Гайовий з Вичівки пов. Бучач, Йосиф Анталь приловив у лісі трьох людей на крадежі дерева. Приловлені побили гайового, привязали його шнурами до дерева і зрабувавши йому з торби 23 зл., утікли. На другий день найшли його без памяти люди, що приїхали по дрова, і відвязали.

— **Чорне Море западається.** Радянська наукова виправа, що міріла дно Чорного і Азовського моря, ствердила, що дно Чорного моря западається.

— **Любов і смерть.** В Семяківцях пов. Коломия застрілив Василь Чайка в ночи Марію Волошинюк. Справа має любовний підклад. Суд присяжних у Львові засудив 30-літного Йосифа Пандрака з Путятич пов. Городок на 8 літ вязниці за те, що застрілив Марію Ґалах, доньку місцевого господаря. Пандрак хотів з нею женитися, а стрінувшись з її відмовою, застрілив її в лісі.

— **Напад на корчму.** На коршму Берка Альфонса в Грімні пов. Рудки напало кількох озброєних людей і застрашивши мешканців, зрабували 40 долярів, 270 зл. і ріжні річи.

— **По мексиканськи.** В Мексику є небезпечно бути довжним газеті за передплату або оголошення. Коли хтось отягається з заплатою, показується в газеті така замітка: „Пан Н. Н. зволить пофатигуватися до нашої редакції і вирівнати свій довг“. Як і це не помагає, газета містить фотографію довжника з підписом: „Це лице представляє скінченого драбугу, що кривдить нашу газету і ніяк не хоче заплатити марної суми за передплату. Неприємна ця справа скінчиться мабуть поломаням костей нечесної людини нашим адміністраційними урядниками.“ Так боронять своїх інтересів мексиканські газети. А можеби такий спосіб придався у нас?

Попираймо рідний промисл.

Деякі наші продукційні підприємства заслугують вповні на піддержку свого громадянства не тільки тому, що дають добрий матеріял по конкуренційних цінах, але також тому, що памятають на загально-народні потреби, а в першу чергу на „Рідну Школу“. Про щедрі жертви на „Рідну Школу“ „Маслосоюзу“, фабрики пасти „Елеґант“, фабрики цукорків „Нова Фортуна“ відомо нашому громадянству з давніших оголошень.

Тепер приходиться з признанням піднести, що за розмірно короткий час, бо від 1. січня до кінця вересня 1929 р. прислала кооператива „Будучність“ в Тернополі як 1 проц. з проданих паперців своєї фабрики „Калина“ поважну квоту на „Рідну Школу“, бо 1.873.94 зол.

Паперці і тутки „Калина“ виконані з матеріялу найкращої якости і можуть конкурувати з першорядними фірмами та вдоволити найвибагливіших курців. Тому, хто не може відвичатися від куріння, нехай жадає все і всюди тільки паперців і туток „Калина“, фабрики кооперативи „Будучність“ в Тернополі. Бо заспокоюючи наліг, одночасно бодай дрібничкою підпомагає свої установи.

ШИРІТЬ „СВОБОДУ“

ВІДДІЛ ПРАВНОЇ ПОРАДИ.

Веде посол В. Целевич.

ЗАМІТКА: У цьому відділі будемо давати відповіди на запити кожного передплатника „Свободи“. Листовну відповідь одержить лише той передплатник, що пришле почтовий значок за 25 сотиків.

Про військовий податок.

В листопаді кожного року мається платити військовий податок. Тому, що скарбові власти вимагають заплати цього податку і від осіб, які до цього не є обовязані, подаю близші пояснення в цій справі. Військовий податок платиться на основі закону про загальну військову службу з 1924 р. Розпорядок ради міністрів з 1926 р. означує висоту цього податку.

Хто обовязаний платити військовий податок?

Військовий податок платить кожний: а) кого при бранці узнано за цілком нездібного до військової служби; б) кого при бранці узнано здібним служити тільки при загальнім ополченню; в) кому, як одинокому живителеви родини або власникови сільського господарства, відрочено військову службу а по 5-місячній службі перенесено до резерви.

Хто є звільнений від плачення військового податку?

Особи обовязані платити військовий податок є звільнені від цього обовязку, коли: а) вони є нездібні до жадної праці, чи фізичної, чи умової; б) коли вони удержуються коштом прилюдної добродійности.

Військовий податок складається з двох частин, а саме з основної такси від 10—20 зол. і з додатку до доходового податку. Додаток до доходового податку обовязані платити тільки ті, що платять доходовий податок. Цей додаток є ріжно високий, залежно від висоти доходу. Основну таксу в висоті 10 зол. платять резервісти, яким відложено військову службу і зовсім нездібні до військової служби, 15 зол. — особи признані до загального ополчення без зброї, 20 зол. — особи приділені до загального ополчення зі зброєю.

Військовий податок платить тільки обовязаний, а не його рідня.

Скарбові власти в деяких околицях завели такий звичай, що військовий податок стягають не від безпосередньо зобовязаних до його плачення, а від його рідні. Таке поступовання скарбової влади є протизаконне. Коли прим. син не має з чого платити військового податку, то не можна цього податку стягати від батька. Колиб батько одержав платничий наказ за сина, повинен зробити відклик до скарбової палати і в цьому відкликові подати, що військовий податок на основі законних постанов має платити лише зобовязаний, а не його рідня. Військовий податок приносить дуже малі доходи державі, бо всего около 400.000 зол. річно, а спричинює обовязаним до плачення і скарбовій владі багато короводів і тяганини так, що домагаються його знесення.

Інформації відносяться до всіх українських земель.

——о——

Господарські справи.

Вивіз збіжа.

З днем 16. листопада війшов у життя розпорядок про так звані премії (нагороди) від збіжа, вивезеного з Польщі за границю. Тим розпорядком хоче уряд направити шкоду, яку терпить хліборобство наслідком хибної збіжевої політики, веденої в останньому році. Ця політика так обнизила ціни збіжа, що дальше управляти його не оплачується. Вивозові премії мають заохотити до вивозу збіжа за границю і тим самим піднести його ціни на внутрішньому ринку. Держава признає за кожний вивезений сотнар збіжа 4—6 зл.

Преміювання буде відбуватися через „Союз експортерів збіжа“, в який входять польські та німецькі кооперативні орґанізації. Місцем осідку цеї нової установи має бути Познань.

Український хлібороб збіжа на вивіз не має і тому не буде користати з премій. Мала також надія, щоби оце преміювання причинилось видатно до звишки цін. Союз експортерів збіжа це побіч Союзу експортерів свиней друга півурядова орґанізація, що має на меті інтерес торговців а не селян-продуцентів.

Податок від собак.

Міністерство внутрішних справ натиснуло на воєвідства, щоби повітові самоуправи перевели по громадах оподаткування від собак. Річна оплата не повинна перевисшати за одного пса 30 зол., за другого 40 зл., а за кожного дальшого 50 зл. Нема сумніву, що собачий податок буде одною з безчисленних селянських болячок. Він відстрашить бідних господарів держати собаки, а з того скористають лише злодії.

Нова болячка.

В останньому часі вийшов розпорядок, що кожний кінь в Польщі має носити зі собою свої документи, зложені в окремій бляшаній пушці. Такі пушки має виробляти для цілої держави одна варшавська фірма по ціні півтора золотого від штуки. А що в Польщі є коло 5 міліонів коней, то новий розпорядок буде коштувати населення понад 7 і пів міліона зл. А кілько клопоту і кар стягне на наші села, годі обчислити.

——о——

ДОПИСИ.

ЗАБОЛОТІВ ПОВ. СНЯТИН. *Приклад гідний наслідування.* Читальня „Просвіти“ в Заболотові влаштувала дня 19. жовтня ц. р. вечерниці з танцями під кличем „проч з алькоголем“. Дехто думає, що без алькоголю неможлива ніяка забава. Але вечір в Заболотові минув приємно і весело та приніс 20 зол. чистого прибутку, який призначено на читальняну книгозбірню. Цим вечером читальня „Просвіти“ в Заболотові започаткувала звичай обходитися без алькоголю на всіх святах, гостинах і забавах та надіється, що цей шляхотний звичай пошириться і ввійде під кожну селянську стріху і запобіжить марнуванню народнього гроша на алькоголь, який є найбільшим ворогом народнього добробуту. За цим приміром повинні піти всі наші читальні і інші товариства.

БОГОРОДЧАНИ. *Просвітне свято.* Дня 27. жовтня с. р. відбулося у нас свято „Просвіти“ з нагоди 60-літного ювилею. О год. 2 сполудня в місцевій церкві відправлено панахиду, а з церкви удалися учасники свята до Народного Дому, де відбулася святочна Академія. Голова філії п. Ілько Проць отворив свято відповідною промовою, почім відчитано надіслані привіти. Д-р Ол. Черненько привітав іменем філії в Солотвині. Хор, зложений з інтеліґентської та міщанської молодіжи, під проводом абітурієнта Цимбалістого відспівав удачно кілька пісень, між якими виголосив декламаційку 4-літній Дусько Величковський, а п. Волощук, абітурієнт віддеклямував гарно прольоґ до „Кавказу“. Радн. Іван Кохановський, місцевий адвокат, виголосив реферат про значіння „Просвіти“. Тут мусимо завважити, що мимо зливного дощу делеґати читалень і інші учасники зі сіл, навіть подальших, як з Грабівця і Глубокого явилися численно. Тільки радикали збойкотували свято. З канцелярії д-ра Когута не явився ніхто на Академії, так само не було і членів радикальної партії. Відмітити треба також цілковиту відсутність людей з Ляховець. Не знати, чи з великого радикалізму чи малої національної свідомости. По Академії висвітлювано звісний фільм „Тарас Шевченко“, що йшов два рази і за кождим разом саля була битком набита. Фільм причинився дуже до піднесення свята, за що належиться особлива дяка випозичальни фільмів п. Соні Куликівної та інж. Хомишинови за віддання до розпорядимости філії кіно-апарату. — *Учасник.*

——о——

В справі зльокавтованих службовиків.

У відповідь на численні запити зльокавтованих б. австрійських та російських службовиків і військових в справі їх емеритального заосмотрення комунікуємо:

Досі полагоджена позитивно лише справа зльокавтованих залізничників, які згідно з розпорядком Ради Міністрів з 4-го липня 1929. р. можуть старатися про емеритальне заосмотрення. Про це був оголошений комунікат в пресі, а Народна Канцелярія, Львів, Костюшка ч. 1а. уділяє в тій справі близші інформації і посилає інтересованим поучення і зразки подань за попереднім надісланням значка за 25 сот. на відповідь.

Справа емеритального заосмотрення зльокавтованих службовиків інших дикастерій і військових не поступила вперід мимо заходів представників Української Парляментарної Репрезентації. Щодо них обовязують покищо давні емеритальні постанови, які не признають їм емеритального заосмотрення.

Зокрема щодо військових подаємо до відома, що Міністерство Скарбу приготовляє новелю в справі емеритури для військових, одначе вона до тепер не війшла ще в життя.

Українська Парляментарна Репрезентація, а зокрема відносні референти для справ зльокавтованих, не спускають з ока справи емеритального заосмотрення зльокавтованих службовиків і військових і при найблищій нагоді по поновній інтервенції у відповідних міністерствах буде оголошений комунікат про вище згадан справи.

Львів, дня 26-го листопада 1929. р.

Відділ правної поради
Краєвої Народньої Канцелярії.

Цим комунікатом перекреслюється оголошений в попередньому числі „Свободи“ комунікат „Взаїмної Допомоги“, який попав на сторінки „Свободи“ через непорозуміння.

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця двірська 42·50, селянська 39, жито 27 ячмінь 21·75, овес 23·—, сіно 9—12, околоти 10—12.

Худоба. Міська центральна торговиця платить за 1 кґ. живої ваги: Воли І ґат. 1·55—1·65, II ґат. 1·40—1·50 корови І ґат. 1·50—1·60, II ґат. 1·40—1·50, III 0·90—1·00 ялівки І ґат. 1·50—1·65, II ґат. 1·25—1·35, телята 1·70—1·90

Набіл. Маслосоюз продає: Масло десерове 6·80, 6·00 кухонне 5·00, сир звичайний 1·60, бриндзя 6·00, сметана 2·40, молоко 0·45, яйце 0·22, мід 3·40.

ГРОШІ. Доляр амер. 8·90, канад. 8·82, чеська корона 0·26, австр. шілінґ ·25, лей 0·05, франц. франк 0·34 фунт штерл. 43·50, червонець 17·50.

Присилайте передплату!

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.